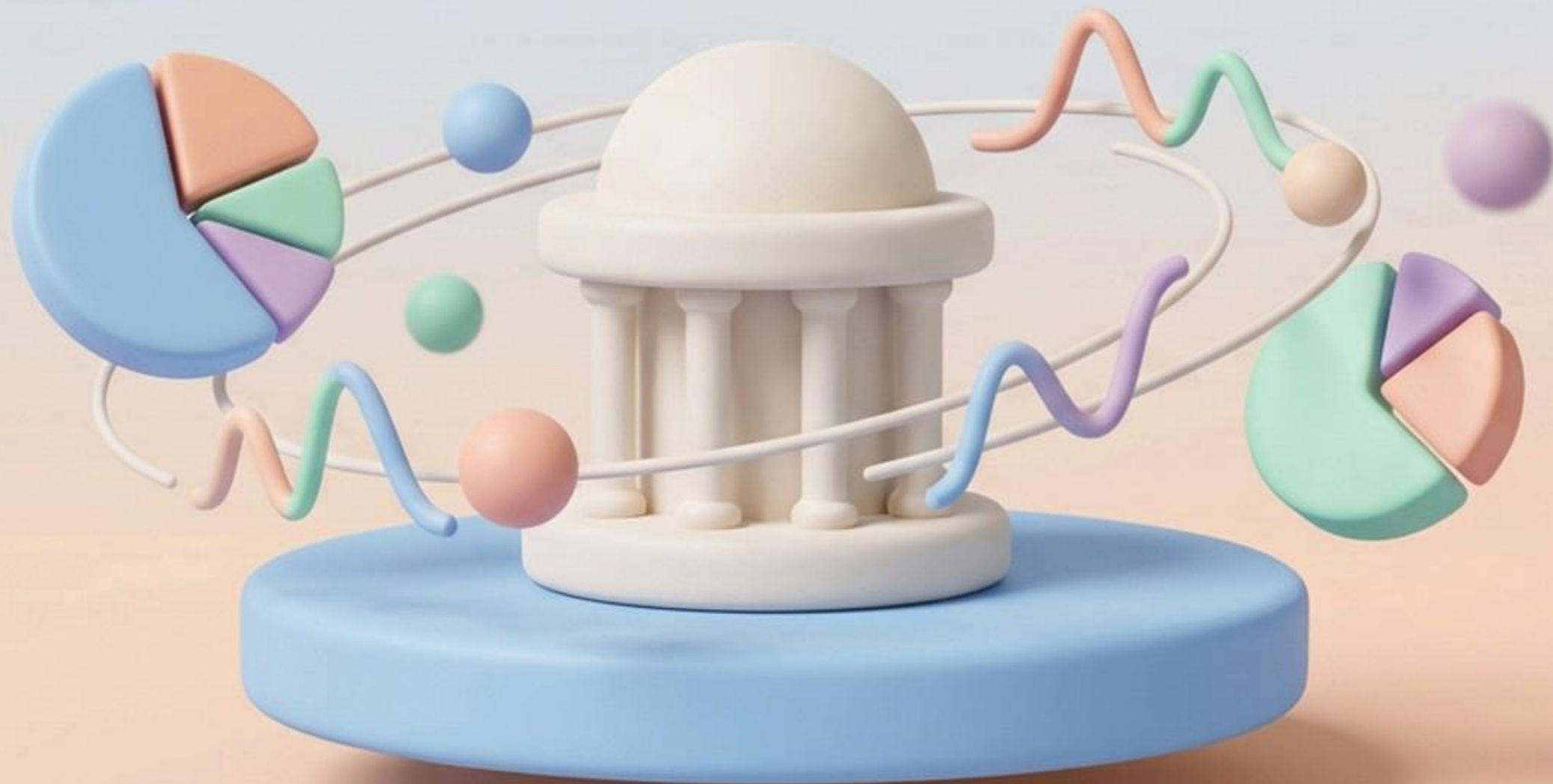

บทบาทภาครัฐบาลต่อเศรษฐกิจไทย

“รากฐานข้อมูลที่**โปร่งใส**และ**ได้มาตรฐาน**คือกุญแจสู่**เสถียรภาพทางการคลัง**ของประเทศ”

ปณณิ อนันนอภิบุตร
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

จุดเด่นสำคัญของการศึกษาบทบาทภาครัฐต่อเศรษฐกิจไทย

1. ینگเกณฑ์สากล

โครงการนำร่องยกระดับการจัดทำบัญชี
ภาครัฐ และบัญชีสถาบันเศรษฐกิจไทย
ให้เทียบชั้น ระบบบัญชีประชาชาติ
มาตรฐานสากล (SNA 2008)

2. ครอบคลุมเข้มข้น

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกระยะยาว 13 ปีเต็ม
(2555-2567) ผ่าน 7 บัญชีเศรษฐกิจหลัก
(ผลิต รายได้ จ่าย ออม ลงทุน)
พร้อมเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดกับต่างประเทศ
อย่างเป็นระบบ

3. ช่วยนโยบายเห็นผล

ทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลและ
เครื่องมือให้ผู้กำหนดนโยบาย
ประเมินบทบาทการคลัง
และผลกระทบ ได้อย่างรอบด้าน
พร้อมปรับปรุงใส่สู่สาธารณชน

ทำความเข้าใจ “ภาครัฐบาล” (General Government)

ภาครัฐบาล (General Government) ประกอบด้วยหน่วยงานที่มีอำนาจทางกฎหมายในการบริหารและปกครอง โดยเน้นการให้บริการสาธารณะและการจัดสรรรายได้ใหม่แก่สังคม โดยไม่มุ่งหวังกำไร ซึ่งมีความแตกต่างจาก “ภาคสาธารณะ” (Public Sector) ที่รวมเอาส่วนของรัฐวิสาหกิจหรือบริษัทสาธารณะเข้าไว้ด้วย

นิยามและหน้าที่หลัก (Definition & Principal Functions)

หน่วยงานที่มีอำนาจรัฐ

เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกระบวนการทางการเมือง มีอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการเหนือพื้นที่ที่กำหนด

การจัดสรรรายได้และบริการสาธารณะ

จัดเก็บภาษีเพื่อนำมาจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ชุมชน และโอนรายได้เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

การผลิตแบบไม่ใช่ราคาตลาด (Non-market Production)

ให้บริการโดยไม่คิดมูลค่า หรือคิดราคาที่ไม่สูงเกินไป โดยคำนึงถึงนโยบายสังคมมากกว่าการแสวงหากำไร

องค์ประกอบของภาครัฐบาล (Components of General Government)

ระดับของรัฐบาลและกองทุนประกันสังคม

รัฐบาลส่วนกลาง

ส่วนภูมิภาค

ส่วนท้องถิ่น

กองทุนประกันสังคมที่รัฐควบคุม

หน่วยงานนอกงบประมาณและ NPIs

สถาบันไม่แสวงหากำไร (NPIs) ที่รัฐควบคุม

หน่วยงานที่มีงบประมาณแยกอิสระแต่เน้นงานบริการสาธารณะ

ข้อแตกต่างจากรัฐวิสาหกิจ

รัฐวิสาหกิจที่เป็นผู้ผลิตในระบบตลาด (Public Corporations) จะไม่ถูกนับรวมอยู่ในภาครัฐบาล

กลุ่ม (Sector)	ลักษณะการดำเนินงาน	ตัวอย่างหน่วยงาน
1 ภาครัฐบาล (General Government)	ไม่เน้นกำไร / ใช้อำนาจรัฐ	กระทรวง, เทศบาล, กองทุนประกันสังคม
2 บริษัทสาธารณะ (Public Corporations)	เน้นระบบตลาด / รัฐควบคุม	รัฐวิสาหกิจไฟฟ้า, สายการบินแห่งชาติ
3 = 1 + 2 ภาคสาธารณะ (Public Sector)	รวมภาครัฐบาล + บริษัทสาธารณะ	ทุกหน่วยงานที่รัฐมีอำนาจควบคุม

1

โครงสร้างรายจ่ายบุคลากร

ข้อค้นพบ

ค่าตอบแทนแรงงานภาครัฐสูงถึง 84.1% (1.8 ล้านล้านบาท ในปี 67)
สะท้อนการให้บริการสาธารณะที่พึ่งพาแรงงานสูง

ข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ความคุ้มค่า (Productivity) โดยเฉพาะด้านการศึกษา
และสาธารณสุข เพื่อร่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาทดแทน

2

ภาวะขาดดุลการออมเรื้อรัง

ข้อค้นพบ

รัฐบาลขาดดุลการออมสุทธิต่อเนื่อง 11 ปี (5.5 แสนล้านบาท ในปี 67)
และต้องกู้ยืมสุทธิต่อเนื่องถึง 18 ปี

ข้อเสนอแนะ

เชื่อมโยงบัญชี SNA เข้ากับกรอบความยั่งยืนทางการคลัง
เพื่อประเมิน Fiscal Space ระยะยาว

3

การระดมเบี้ยจ่าย ที่เร่งตัว

ข้อค้นพบ

ดอกเบี้ยจ่ายขยายตัวเร่งขึ้นถึง 18.6%
(มูลค่า 2.7 แสนล้านบาท) จากปริมาณ
หนี้สะสมและดอกเบี้ยตลาดที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

มุ่งเน้นการบริหารจัดการหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้
เพื่อป้องกันดอกเบี้ยเบียดบังงบลงทุน

4

ฐานภาษีแคบและ เศรษฐกิจนอกระบบ

ข้อค้นพบ

สัดส่วนภาษีการผลิตและนำเข้าต่อผลผลิตรวม
ต่ำเพียง 4.5% จากปัญหาฐานภาษีแคบและ
เศรษฐกิจนอกระบบขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ

ทบทวนการสูญเสียรายได้ (Tax Expenditures)
และใช้ Digital Footprint/E-Tax
ดึงผู้ประกอบการเข้าระบบโดยไม่สร้าง
ภาระซ้ำซ้อนแก่ SMEs

5

รายจ่ายอุปโภค ปัจเจกบุคคล

ข้อค้นพบ

รายจ่ายเพื่อการอุปโภคสำหรับปัจเจกบุคคล (Individual Consumption Expenditure) เช่น บริการด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการสังคมสงเคราะห์ โตเฉลี่ย 5.0% ต่อปี (สูงกว่ารายจ่ายเพื่อการอุปโภคส่วนรวม (Collective Consumption Expenditure) เช่น ด้านการบริหารราชการทั่วไป ด้านการป้องกันประเทศ ด้านการรักษาความสงบภายใน ด้านการเศรษฐกิจ ที่ 3.4%) จนมีสัดส่วน 52.5% สร้างภาระผูกพันระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ประเมินความคุ้มค่า (Value for Money) และพิจารณาปฏิรูประบบร่วมจ่าย (Co-payment) ในกลุ่มผู้มีกำลังซื้อ

6

ความผันผวนของ เงินโอนระยะสั้น

ข้อค้นพบ

รายจ่ายการโอนพุ่งสูงถึง 69.5% ในปี 67 จากมาตรการแจกเงิน 10,000 บาท แก่กลุ่มเปราะบาง

ข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ผลคูณทางการคลัง (Fiscal Multiplier) เทียบกับการลงทุน และกำหนดเงื่อนไขการสิ้นสุดมาตรการ (Sunset Clause) ให้ชัดเจน

7

สวัสดิการบำนาญ และสังคมสูงวัย

ข้อค้นพบ

สิทธิบำเหน็จบำนาญมีการเปลี่ยนแปลงสูงถึง 1.4 แสนล้านบาท สะท้อนแรงกดดันมหาศาลจากโครงสร้างสังคมสูงวัย

ข้อเสนอแนะ

ต่อยอดการประเมินสู่ "หนี้บำนาญแฝง" (Implicit Pension Debt)* ระยะ 20-30 ปี เพื่อใช้วางแผนปฏิรูประบบการออม

8

การขยายผล สู่บัญชีทุนและการเงิน

ข้อค้นพบ

รายงานปัจจุบันยังคงเน้นการวิเคราะห์เพียง 7 บัญชีเดินสะพัด (Current Accounts) เป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ขยายผลสู่ Capital & Financial Accounts เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อการลงทุนภาครัฐ (Capital Formation) และการดึงดูดสภาพคล่องจากเอกชน

หมายเหตุ: * หนี้บำนาญแฝง คือ ภาระผูกพันทางการเงินที่ภาครัฐหรือระบบบำนาญ (โดยเฉพาะแบบ Pay-as-you-go หรือแบบที่เก็บเงินคนรุ่นปัจจุบันไปจ่ายให้คนรุ่นก่อนหน้า) สัญญาว่าจะต้องจ่ายให้แก่สมาชิกหรือผู้เกษียณอายุในอนาคต แต่ยังไม่ได้บันทึกเป็นหนี้สาธารณะอย่างเป็นทางการในงบดุลของรัฐบาล

9 การปรับกลุ่มประเทศ เปรียบเทียบ

ข้อค้นพบ

การเทียบกับ OECD มีประโยชน์ระยะยาว แต่โครงสร้างภาษี
สวัสดิการ และบริบททางเศรษฐกิจแตกต่างจากไทยมาก

ข้อเสนอแนะ

เพิ่มการเปรียบเทียบกับกลุ่ม ASEAN-5 หรือ Emerging
Markets เพื่อให้ได้ Benchmark ที่สะท้อนความเป็นจริง

10 เชื่อมโยงงบประมาณ มุ่งผลสัมฤทธิ์

ข้อค้นพบ

ข้อมูลบัญชีประชาชาติ (SNA) เป็นการวัดมูลค่าธุรกรรมทางเศรษฐกิจ
จึงไม่ได้สะท้อนผลสัมฤทธิ์หรือคุณภาพบริการโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

บูรณาการ SNA กับระบบ GFMS ของกระทรวงการคลัง
เพื่อสร้าง "ดัชนีประสิทธิภาพการใช้จ่ายทางการคลัง"
(Fiscal Spend Efficiency Index)

5 ความท้าทายโครงสร้างการคลังไทย: วิกฤตที่ต้องเร่งปฏิรูป

เสถียรภาพทางการคลังและภาระหนี้สะสม

2 ภาระดอกเบี้ยพุ่งสูงขึ้น 18.6%

18.6%

272,940
ล้านบาท

รายจ่ายดอกเบี้ยในปี 2567 สูง
ซึ่งเริ่มบดบังงบลงทุนภาครัฐ

3 TAX \$ OECD

ฐานภาษีไทยต่ำกว่า
มาตรฐาน OECD
สัดส่วนภาษีเงินได้ต่อ GDP
อยู่ที่ 6-7% ซึ่งต่ำกว่า
ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ
พัฒนาแล้วอย่างมีนัยสำคัญ

4 ค่าตอบแทนแรงงานสูงถึง 84.1%

ค่าตอบแทนแรงงานสูงถึง 84.1%
มูลค่าเพิ่มภาครัฐส่วนใหญ่เป็นค่าตอบแทนบุคลากร
แต่ยังขาดการวัดประสิทธิภาพการให้บริการที่แท้จริง

5 ความเสี่ยง 'หนี้บำนาญแฝง'
ในสังคมสูงวัย
ภาระสวัสดิการข้าราชการมีแนวโน้มเติบโต
แบบก้าวกระโดดเมื่อไทยเข้าสู่
สังคมสูงวัยขั้นรุนแรง

5

1 ขาดดุลการออมสุทธิต่อเนื่อง 11 ปี
รัฐบาลมีสถานะเป็นผู้กู้ยืมสุทธิ
ติดต่อกันนานถึง 18 ปี
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550

11

ขาดดุลการออมสุทธิ
(Net Saving Deficit)

550,134
ล้านบาท

ขาดดุลต่อเนื่อง 11 ปี

ค่าตอบแทนแรงงานภาครัฐ

1,809,181
ล้านบาท
คิดเป็น 84.1%
ของมูลค่าเพิ่มภาครัฐ

รายการสำคัญประจำปี 2567

รายจ่ายสวัสดิการ
และบำนาญข้าราชการ

497,514
ล้านบาท

เป็นภาระผูกพันหลัก
จากงบประมาณ

BACK-UP INFORMATION

ขอบเขต: ภาครัฐบาล (General Gov) vs ภาคสาธารณะ (Public Sector)

เส้นแบ่งสำคัญอยู่ที่การเป็นผู้ผลิตเพื่อขาย (Market) หรือ ผู้ผลิตที่ไม่ได้ผลิตเพื่อขาย (Non-market)

รัฐวิสาหกิจ (Public Corporations) เป็นส่วนหนึ่งของภาคสาธารณะ (Public Sector) แต่ไม่ถือเป็น ภาครัฐบาล (General Government) ในระบบบัญชีประชาชาติ เนื่องจากเป็น Market Producer ที่ดำเนินการคล้ายเอกชน

หน้าที่และการใช้จ่าย: กลไกการกระจายทรัพยากร

รัฐบาลไม่ได้มุ่งหวังกำไรสูงสุด แต่มุ่งเน้นเป้าหมายทางสังคมและการเมืองผ่าน 3 ช่องทางหลัก

รายได้
(Taxes & Borrowing)

Government

บริการสาธารณะส่วนรวม (Collective Services)

- ให้บริการฟรีแก่ชุมชนโดยรวม
- จ่ายจากภาษีทั่วไป ผู้คนใช้ร่วมกันโดยไม่สามารถกีดกันได้
- ตัวอย่าง: การบริหารราชการแผ่นดิน, การป้องกันประเทศ, การบังคับใช้กฎหมาย

บริการเฉพาะบุคคล (Individual Services)

- ให้บริการฟรี หรือในราคาที่ไม่มีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจ แก่ครัวเรือนรายบุคคล
- รัฐตั้งใจจัดหาให้เพื่อเป้าหมายทางสังคม แม้ในทางทฤษฎีจะสามารถเก็บเงินตามการใช้งานได้
- ตัวอย่าง: การสาธารณสุข, การศึกษาของรัฐ

เงินโอน (Transfers)

- กระจายรายได้และความมั่งคั่ง
- การจ่ายเงินโดยตรงไปยังหน่วยงานอื่น (ส่วนใหญ่คือครัวเรือน)
- ตัวอย่าง: เงินบำนาญ,สวัสดิการสังคม, เงินอุดหนุนผู้มีรายได้น้อย

FISCAL POLICY TRILEMMA

กรอบความยืดหยุ่นทางการคลัง (The Fiscal Resilience Framework)

การอยู่รอดทางการคลังในยุคแห่งความผันผวนต้องอาศัย 3 เสาหลักที่สอดคล้องประสานกัน

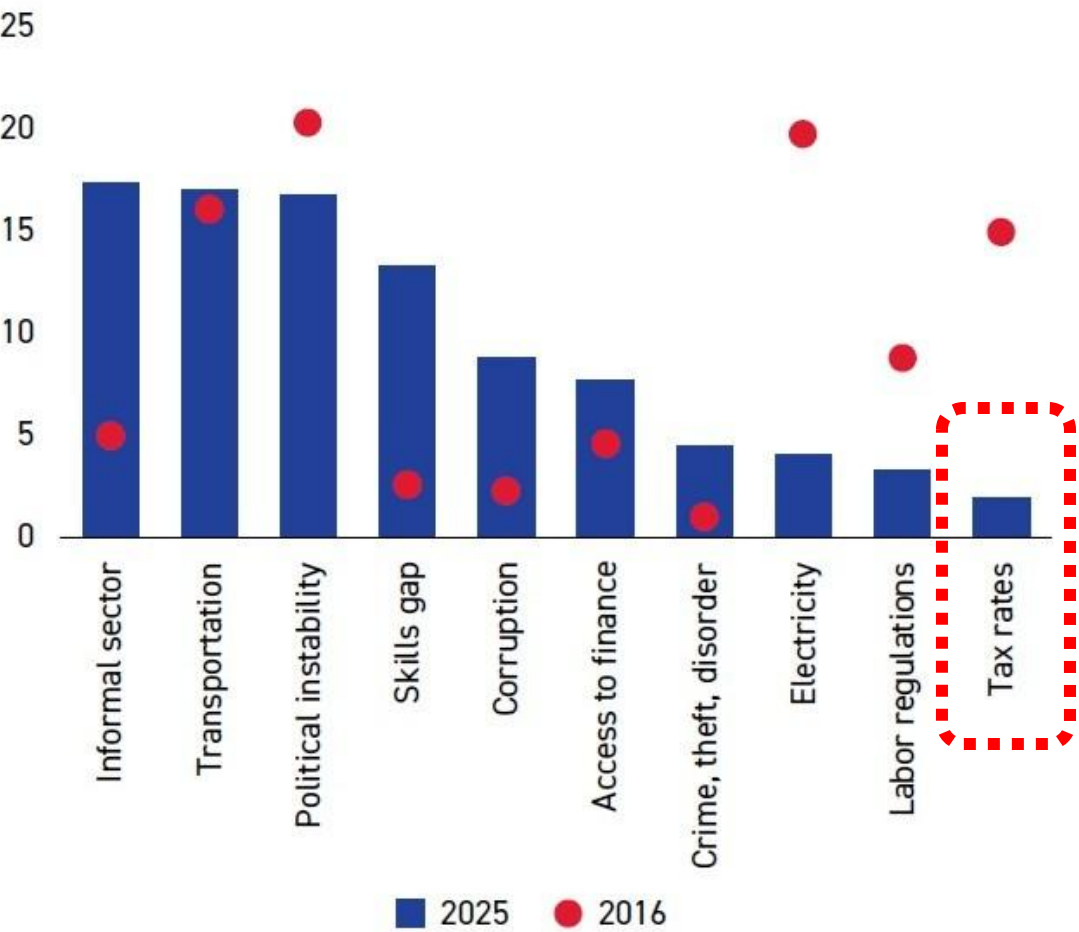
1. **การบริหารหนี้อย่างระมัดระวัง:** ปรับโครงสร้างหนี้และยืดอายุหนี้เพื่อลดความเสี่ยงจากการรีไฟแนนซ์ในยุคดอกเบี้ยขาขึ้น
2. **การใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพ:** ตัดลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ยกเลิกเงินอุดหนุนที่บิดเบือนตลาด และเน้นการลงทุนที่สร้างการเติบโต
3. **การระดมรายได้ภาษี (The Critical Pillar):** ภาครัฐไม่สามารถกู้ยืมเพื่อหนีหนี้ได้อีกต่อไป การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดเก็บภาษีคือจิ๊กซอว์ชิ้นสำคัญที่สุดในการรักษาเสถียรภาพโครงสร้างทั้งหมด

Currently, firms were less likely to identify tax rates as their top constraint.

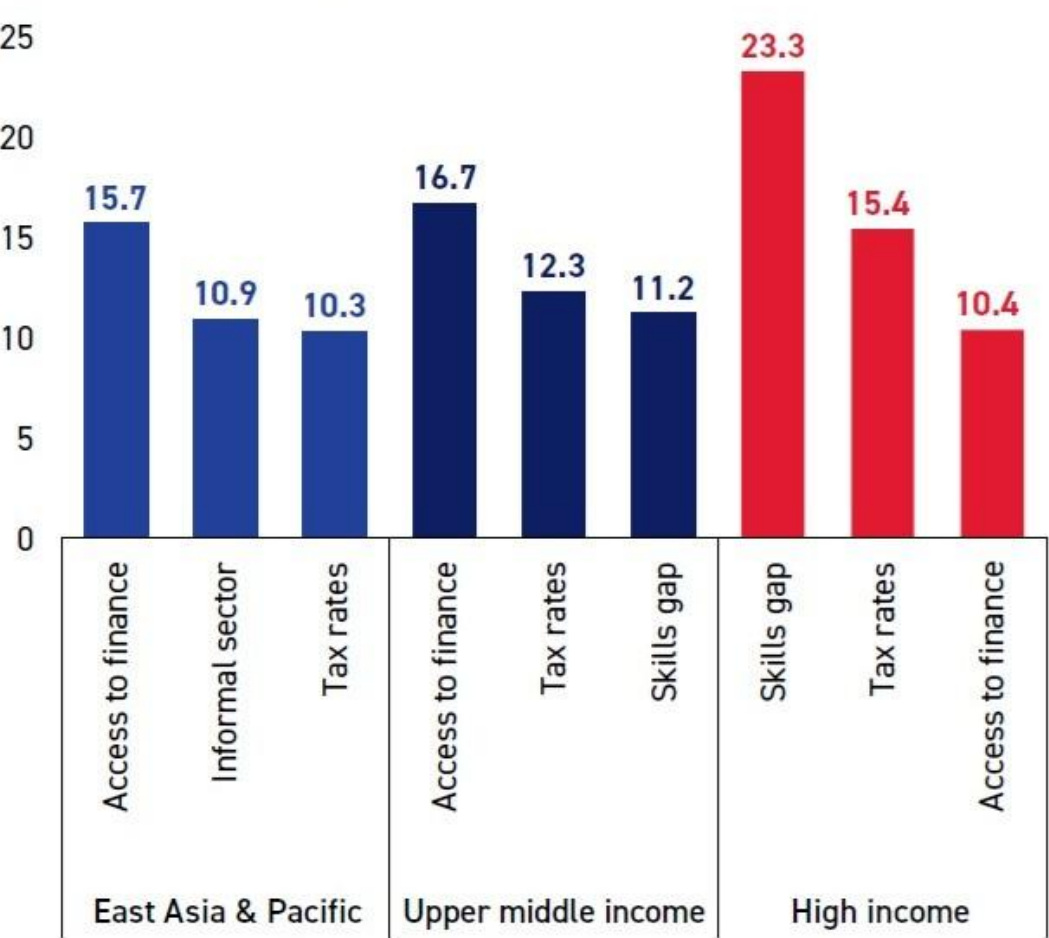

FIGURE 4.10 Thailand’s business constraints have shifted toward skills, formalization, and market certainty

Top ten business environment constraints in Thailand
(percent of firms reporting as top constraint)

Top 3 business environment constraints in peers
(percent of firms reporting as top constraint, 2025)

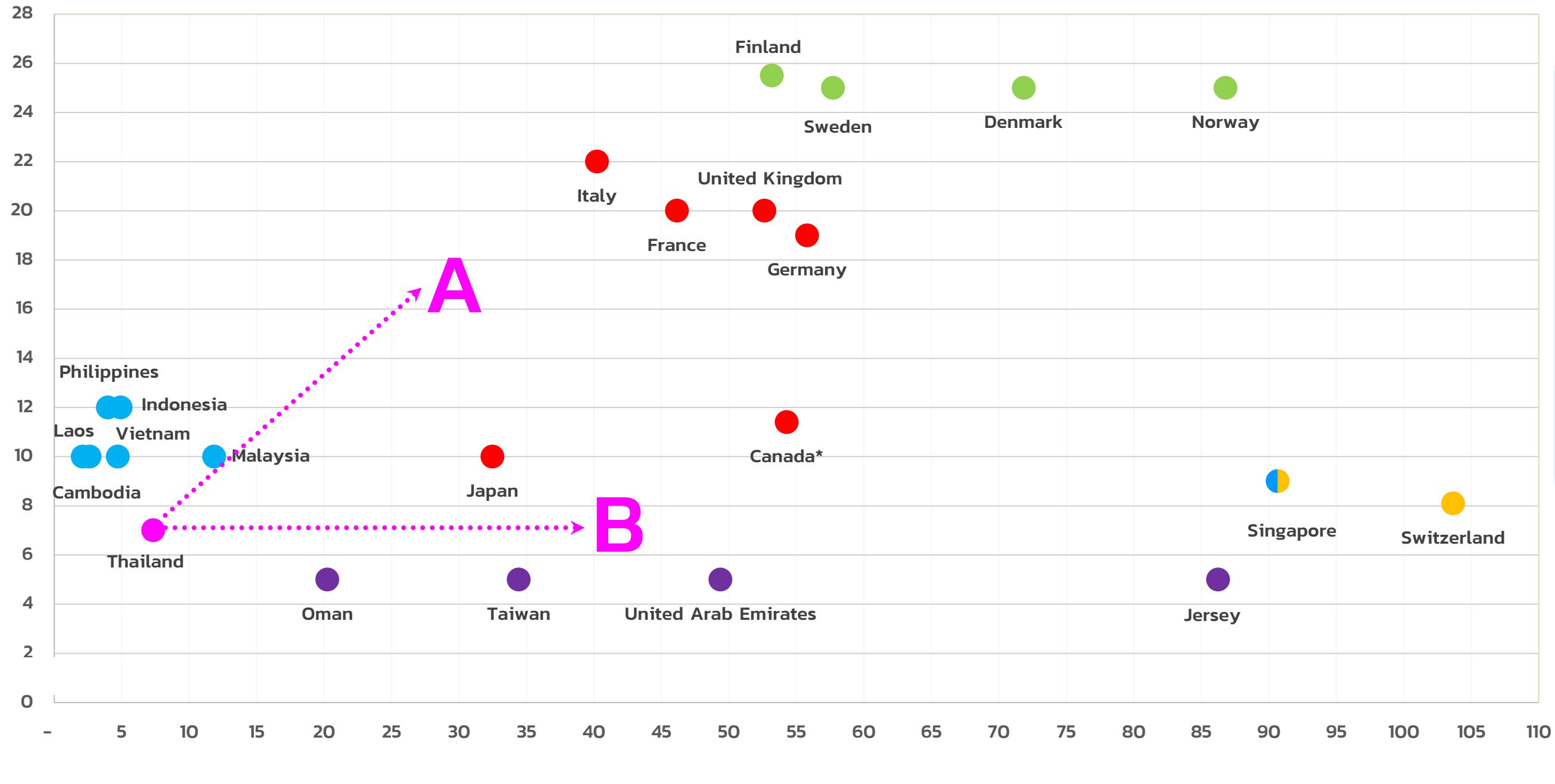

Source: World Bank Enterprise Surveys.

ตัวอย่างแหล่งรายได้จาก VAT

อัตรา VAT และรายได้ต่อหัวของประเทศ

VAT Rate (%)

Country Group

- G7 (Highly Industrialized Countries)
- Highly Capitalist Countries
- Welfare State
- ASEAN Countries
- Lowest VAT Countries

GDP per capita
(Thousand
USD)

Source: World Bank and Worldwide Tax Summaries

Remark: Canada: Average GST Rate ~11.4%

แนวทางการเพิ่มรายได้ตาม MTFF

ปรับปรุงโครงสร้างภาษี
เงินได้บุคคลธรรมดา
และยกเว้นค่าลดหย่อน

เก็บอากรขาเข้าสินค้า
มูลค่า < 1,500 บาท

ปี 2573: ยับ
VAT เป็น 10%

ปี 2571: ปรับ VAT
เป็น 8.5%

เพิ่มมูลค่าทรัพย์สินของรัฐ
(ที่ราชพัสดุ/เหรียญ) &
ยกเว้นการถือครองหลักทรัพย์

ปี 2570: ภาษีน้ำมันเบนซิน/
ดีเซล +1 บาท/ลิตร

DATA Lake
เชื่อมโยงหน่วยงาน

A
ขยายฐานภาษี

B
ตรวจสอบรายบุคคล

C
ตรวจสอบผู้ประกอบการ
ด้วย Big Data

รัฐวิสาหกิจ:
ปรับเพิ่มนำส่งรายได้ 5%

ยกเว้นกฎหมายและ
ระเบียบให้คล่องตัว

ทุนบุญเวียน:
นำส่งสภาพคล่องส่วนเกิน

ระบบจัดเก็บรายได้ของรัฐที่มั่นคงและยั่งยืน